

О РАДНИМ НАВИКАМА

Не знам да ли сте у прилици да ми будете саговорник на једну крајње практичну тему: како на почетку школске године ђаци да прихвате поново радне навике?

Овај проблем се односи на све узрасте и у основним и у средњим школама, када се после готово тромесечне паузе поново врате у школске клупе. Интересује нас како родитељи правилно да "притисну" децу да поново загреју столицу, да ли већ од првог дана или им дати још мало времена да се привикну и после 1.септембра. Да ли у млађим узрастима

родитељи треба да седну азједно са децом да стичу радне навике или од првог разреда треба развијати самосталност? Колико времен дневно треба одвојити за учење и да ли се овај перидо поступно продужава?

Колико максимално може да држи концентрација првака, трећака, петака или осмака? Колико честе паузе треба правити током учења да би оно било што ефикасније и да ли тада треба да дете легне и затвори очи, опусти се уз музику, прочита неку књигу, гледа ТВ или игра игрицу или нешто сасвим треће? Да ли радне навике могу да се забораве током лета или се деца више праве да су их заборавила? Ако нема радних навика, да ли дете може да очекује добар успех у школи? Због чега су још радне навике важне за децу?

За свако прилагођавање , важна је доследност и организација. За почетак добро је водити рачуна о организацији дана , када деца одлазе на спавање, када устају, јер за почетак и пре школског рада имаће велико прилагођавање вероватно ранијем устајању.

Прво проверите да ли је и у вашој кући оваква **слика ученика** :

- неодложне серије или послови.....напади жеђи и глади, телефонирања, сређивања радног стола, једном речју на све начине се одлаже почетак учења
- мисли лутају док учи,
- тешкоће са концентрацијом
- лако одустаје кад учење не иде
- мрзовољан је или плачљив, или обоје – кад треба да учи
- започиње разговор о питањима „живота или смрти“..

- учи напамет
- труди се, али нема очекиваног резултата
-

решење: заједно родитељ и дете, планирање дана, одређивање времена и места за учење.

План учења:

Где се учи, кад, шта и којим редоследом?

За столом ! Учење у фотељи или на кревету није ефикасно, организам је опуштен и велика је вероватноћа да ће из поспаности прећи у сан!

Атмосфера за рад – све што одвлачи пажњу – звуци, занимљиви предмети, телефон, ТВ, нису неопходни док се учи.

Прво се уче најтеже ствари, док је дете одморно.

Праве се кратке паузе. Нека деца већ после 20 минута губе пажњу, други могу и 40 ефикасно да раде. најбоље је пратити дете и правити одговарајуће краће паузе. Дуге паузе захтевају поновно привикавање на ситуацију учења.

Да би радни план био и „званичан“, направите заједно велики постер, илустрирајте га цртежом, колажом, шта се и када ради. У план се укључују спортови, серије, паузе....

Родитељи помажу у подсећању на време, разговором о наученом, и разумевањем да је тешко себе понекад натерати на седење, учење. Награђује се и охрабрује дете и за уложен напор, без обзира да ли је било непосредног резултата.

Проверите шта ваше дете мисли о ученичким „замкама“:

- учење последње лекције
- учење напамет и уочи одговарања, па се „знање“ држи у краткорочном памћењу, које понекад не издржи ни 24 сата, па имамо слику учио, знао, данас, а сутра лоша оцена!
- „резервни професор“, не концентрише се на часу, и тако ће му објаснити приватни професор!
- неефикасно коришћење часа – забавно провођење времена : мобилни, игрице...разговори,
- не поставља питања наставнику да му се разјасни градиво, „да други или сам наставник не примети колико не зна“
- одсуствовање са часова
- градиво изгледа познато, па не зна колико не зна материју
- не прати свој процес учења и мишљења и не зна колико му треба времена да нешто научи
- верује школским легендама и другима на реч да ништа или мало уче, а знају кад их испитују
- добар ученик – штребер није добар или интересантан друг
- нејасан смисао школе и учења, чини им се да то што уче у школи нема никакву примену у животу.

Можда није лош начин да се заједно излистају ове „замке“ и поприча са дететом и оно преузме активнију улогу и укључи у процес стицања радних навика, шта ће оно урадити да себи олакша и постане ефикасније у учењу (мислимо на „искусне“ ученике)

Родитељске замке :

- ни мени није ишла математика, па не може ни моје дете
- није талентован за језике...
- све је знао код куће (тј. држао у краткорочном памћењу)
- књига на крилу и преслишавање уместо заједничке анализе градива... (шта је ту ново, најважније, шта се учило у „наше време“), коришћења хумора (замисли себе или историјске ликове као у филму „посетиоци“, подсетити на учење код Нушића у аутобиографији – тетка хипотенуза...), елемената стваралачког мишљења (како би свет изгледао без бројева, фотосинтезе,...), повезивања са животним ситуацијама

Већини родитеља заправо представља тешкоћу доследна подршка стицању радних навика детета: немање времена за вежбање радних навика : сталност времена, места, ...

Не заборавите када било шта што уводите детету оно увек проверава колико смо то озбиљно мислили и можда несвесно претпоставља да ћемо пре или касније одустати...

Увек треба проверити : чега је резултат ниска оцена да ли је то: не постојање радних навика, проблеми са пажњом и концентрацијом, тешкоће у учењу - тешкоће у читању и писању, учење и знање није битно у вредносном систему породице или детета, можда мислимо да је важно снаћи се....Тешка породична ситуација, трауматски догађаји, психо-активне супстанце, не постојање породичне подршке могу битно да смање способности за учење.

Последице проблема са учењем могу код детета да подстакну несигурност, развијање негативне слике о себи и својим способностима, недостатак самопоштовања, конфликти у породици, развијање неадекватних начина потврђивања и скретања пажње на себе или повлачења, ...или постаје негативни вођа..., ланац проблема са учењем се повећава, у немогућности је да прати остале ученике...

А у породици комуникација се своди на питање оцена, повећавају се ситуације сукоба, показивања моћи, кажњавање;...

У литератури налазимо типичне савете за родитеље :

Будите реалистични у очекивањима. Ако дете нема развијену пажњу и концентрацију иако има високе способности неће постићи и високе резултате у школском учењу. Ако су родитељска очекивања нереална или превисока

непрестано ће родитељ бити разочаран и љут.на дете ће то сигурно имати лош утицај.

Придржавајте се плана учења. Деци је лакше ако смо доследни; Ако видите да се дете уходало, мало се склониоте и пратите шта се догађа...важно је да се ново градиво учи истог дана, када је предавано- јер је заборављање најбрже на почетку.нешто што је на часу било јасно, сутрадан може бити већ заборављено, па ће бити потребно више времена и напора касније да се савлада.

Деца често нису свесна да је најбоље учење распоређено у времену свакога дана по мало, а не четири лекције одједном. Троши се иста количина времена, а резултати се разликују понекад и за две оцене!

Примећивање детета када без присиле и спокојно ради. То се не подразумева. Хваљење и подршка .

За родитеље будућих петака

Уколико се формирају нова одељења и дете добија нове вршњаке – то треба схватити само као нову прилику за упознавање и дружење.

Идеја да се деца друже само са децом коју знају још из вртића није развојно подстицајна.добро је да упознају и другу децу, уче да стварају пријатељства, бирају особе са којима ће се дружити!

У сваком случају деца се брзо привикавају на нову државу, језик, а не само на своје вршњаке.Наравно под условом да му одговорни одрасли даје подршку за конструктивно понашање.

План и програм петог разреда често на почетку није интересантан петацима јер почетне лекције су уводне и говоре о настајању наука. Уводе се нови термини са којима се до тада нису сретали. Посебну тешкоћу представљају и предмети који имају 1 или 2 часа недељно. Па се догађа да ако редовно не уче, до следећег часа забораве о чему се разговарало.

Књиге до 4 четвртог разреда су са мало текста, са лакоћом се прелазе, па се догађа да спонтано уче напамет (јер је текст кратак), а не покушавају, и немају ни прилике да издвајају битно од небитног, анализирају текстове и извлаче закључке; па онда покушавају да тако наставе да уче и у петом разреду, а тамо је градиво обимније и не функционише такво учење.

Битно је континуирано дневно учење новог, читање и књиге и свеске, без обзира на „усмено ученичко предање шта наставник воли“.Ако се више прочита, структурира градиво, размишља о њему, разговара шта то значи у животу..., дуже траје учење, мало је спорије у почетку! Али је корисније такво учење. И када дође до процеса заборављања, више ће остати запамћено.

Радне навике се поново провежбавају.

Контрола времена и места учења детета, прављење плана учења и других обавеза , присуство родитеља и заједнички разговори помажу да се учврсте радне навике.

Добро је прелистати свеске свог детета. Нема потребе да будемо графолози, али ћемо лако видети колико је пратио на часу, колико се трудио, колико је све друго било важније.

Како још дајемо значаја дечијим активностима. Ако навијамо на свакој утакмици или дајемо подршку концерту детета, на сличан начин би требало да показујемо цењење школског знања и учења.

Дете ће се суочити са различитим стиловима наставника. Може се догодити да бисмо желели осетљивије и креативније наставнике свом детету. Мудро је учити своје дете да и кад му се не свиђа наставник, уочи зашто је користан тај предмет или леп.